

מתורתו של צדיק אביהו יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביהו צידא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בבואור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת נח תשפ"ג

לברכה (שם) האומרו הורג שלשה. ונמשכים ממנו כמה מדות רעות, דמי שהרגיל לשונו לדבר לשון הרע, רע לא ימאס, דכל מה שיפתהו יצר הרע לומר, אינו חושך פיו, ואינו חושך עצמו מלדבר אפלו לקדושים אשר בארץ המה. ונמשך מזה רכילות, ומשלח מדנים בין אחים ובין איש לאשתו ובין אב לבנו. ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם) האומר לשון הרע כופר בעקב, שנאמר (תהלים יב ה) 'אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו'. עוד יש קרוב ללשון הרע מי שיושב קרנות, דכיון שיושב ובטל ויושב עם מדברי לשון הרע סופו להיות כמותם (רמב"ם דעות פ"ו ה"א):

גנות המרמה במשא ומתן

עוד יש מדה רעה אחרת נמשכות ממנה כמה רעות, והוא האדם המרמה בני אדם במשא ומתן, כי בזה בא לידי חסם ולידי גזל ולידי שבועת שוא וכמה רעות. וכל זה נמשך מחסום יצר הרע, שמחמם גופו של אדם ומתערהו לעשות את כל הרעות האלה:

(פיתוחי חותם פרשת נח)

מידות הענווה שבהם צריך לנהוג

ויקטן ילד, את אלמוודד ואת שלף, ואת חצרמות ואת ירה. ואת הדורם וגו' (בראשית י טו-כו). עכשו בא ללמד המדות שצריך להתנהג בהם הענו. צריך אפלו מי שעשה לו רעה, לא יעשה לו מדה כנגד מדה, רק מוחל על עלבונו ועובר על מדותיו. ועוד צריך שיהיה שפל רוח בפני כל אדם, קטן וגדול. ומי יביאנו לידי ענוה זו, יזכר כי סופו להיות רמה ותולעה ואיך ירום לבבו, וכמו שאמר התנא מאד מאד הוי שפל רוח בפני כל אדם שתקות אנוש רמה, דקדק ואמר 'בפני כל אדם, לומר אפלו פחות שבפחותים הוי שפל רוח בפניו. וזהו שאמר ויקטן, דהינו הענו, התולדות שלו שהם בניו מה הם, ילד את אלמוודד, קרי בה 'אל מוודד', כלומר אינו מוודד מדה כנגד מדה רק עובר על מדותיו. ואת שלף אותיות 'שפל', דהינו שפל רוח בפני כל אדם. ומי הביאו לדבר זה, ואת חצרמות, כשילף לחצר מות שהיא בית הקברות, זוכר ואת ירה, הריח שלו מה הוא שם, מאוס נתעב, לפי שחוזר רמה ותולעה, וכשזוכר שכך תהיה אחריתו נכנע בפני כל אדם:

העניו משתיק את מי שמישבה אותו

ואת הדורם. כתבו בעלי המוסר, דהענו השלם במדותיו וחסידותו, כשמשבחים אותו ומזכירים מעשיו הטובים לפניו, אומר להם שתקו, הס פי לא להזכיר, כי אין אתם יודעים כמה רעות יש בידי, ואלו הייתם יודעים אותם תדעו פחיתות ערכי לפני המקום, לכן די לכם מקול שבחי. וזהו ואת הדורם, דהינו כשמהדרים ומשבחים אותו בני אדם, הוא מזלזל בעצמו, ואומר להם די לכם מקול זה של שבח, וזהו ואת אוזל מלשון זלזול. ואת דקלה, קרי בה 'די קלא', כלומר די לכם מקול זה של שבח:

הענוה היא עיקר האדם

ואל אמה תכלנה מלמעלה (בראשית ו טו). בא לרמוז שידרף אחר הענוה שהיא העקר, דאף על גב דקדוש לבו ועיניו צריך שתהיה בו מדת הענוה ויכף כאגמון ראשו. וזהו שאמר ואל אמה תכלנה מלמעלה, דהינו יעשה עצמו שאין בשעורו אלא אמה אחת, שהוא קטן ושפל מכל אדם:

זאת ועוד, ירבה בשתיקה ויעשה עצמו כאלם, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (חולין פט). על פסוק (תהלים נח ב) 'האמנם אלם', וזהו שאמר ופתח התבה, פתח הוא פיו של האדם, בצדה תשים, דהינו יעשה אותו כאלו הוא סתום, כצדו שהוא סתום, וכיון שייתקן גופו בכל התקונים האלה, בודאי שיהיה כלי מתקן וראוי לקדשה, שיזכה לקבל נפש רוח ונשמה, ועל שלשה אלה סים ואמר תחתים שנים ושלישים תעשה. תחתים היא הנפש, שנים היא הרוח, ושלישים היא הנשמה. אי נמי, החשבון של התבה גימטריא ש"פ הוא חשבון לשון, שישמר לשונו מרע וממקמה. עוד, גימטריא 'שלוש' עם ארבע אותיותיו, לרמוז שיהיה אוהב שלום ורודף שלום, וזהו תקונו:

(מחשוף הלבן פרשת נח)

זהירות מגאווה ולשה"ר מרחיק היצר

הרע

ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען (בראשית י ו). למעלה כתבנו שחם הוא יצר הרע שמחמם גופו של אדם, דאין שום אדם עושה שום עברה זולתי על ידי חמום יצר הרע. והמדה הרעה שגורמת לאדם כל רעות שבעולם היא מדת הגאווה, היא ערש כל הרעות שבעולם. ופקח עיניך וראה כמה הזהירה התורה וחקמים זכרונם לברכה על הגאווה, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ה). הגאה אין עפרו נגער ואינו רואה פני שכניה, ואין מי שגורם לסמא"ל וליל"ת הרמת ראש כמו הגאה. ומהגאווה נמשכים כמה רעות כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, וכמו שאנו רואים בעינינו דהגאווה כל רע נמשך ממנה, דהגאה אם יראה שום אדם מכבד ממנו או אפלו כמותו, מרב גאותו מתקנא ממנו ושונא אותו, וכיון ששונא אותו הוא מבקש רעתו (ספרי כי תצא רלה), ואפלו דבר הגורם לו מיתה מבקש לו ואינו חושש. ועוד, הגאה מבזה לכל אדם, דאינו רוצה שיהיה שום אדם שוה אליו, ומעשי הגאה רבו מלספר:

הומד העוון של לשון הרע

עוד מדה רעה אחרת גורמת לאדם כמה רעות, והוא לשון הרע, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ערכין טו). שקול לשון הרע כשלש עבירות חמורות, שהם עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים. ועוד אמרו רבותינו זכרונם

שומר על עצמו שישוב לעולם הבא בטהרה

ואת עובל ואת אבימאל ואת שבא. עובל אותיות 'עלוב', שהוא מהנעלבים ואינם עולבים. ומי גרם לו כל זה, חושב ביאתו מאל שבא נקי ושומר עצמו שישוב נקי, וזהו אבימאל, אותיות 'באי מאל'. ואת שבא מלשון השבה, רוצה לומר, מאחר שביאתו היתה בטהרה שומר עצמו גם שיבתו כשישוב לאותו עולם שישוב בטהרה:

למד מידת הענוה מאברהם וממשה

ואת אופר ואת חוילה [ואת יובב כל אלה בני יקטן]. בא לרמז דהרוצה להתנהג במדת הענוה יראה אברהם אבינו עליו השלום ומשה רבנו עליו השלום עד היכן הגיעה ענותנותו, ומתם ילמד. וזהו ואת אופר הוא אברהם אבינו שאמר (להלן יח כז) 'ואנכי עפר ואפר'. ואת חוילה הוא משה רבנו שנאמר בו (שמות לב יא) 'ויחל משה', מה אמר (שם טז ז) 'ונחננו מה', והתורה העידה עליו (במדבר יב א) 'והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה'. ואת יובב, כלומר אלו עמודי עולם השפילו עצמם עד מאד, מה נענה אגן יתמי דיתמי, יבבה ואוי לנו, וזהו יובב, מלשון יבבה. כל אלה בני יקטן, כלומר כל אלה שזכרנו הם תולדות הענוה:

(פיתוחי חותם פרשת נח)

הזמנים המסוגלים לתשובה

מן הארץ ההיא יצא אשור ויבן את גינה וגו' (בראשית י יא). בא לרמז כאן, שאף על פי שרב ימיו של אדם עברו בעברות ונתעורר כבן ששים שנה או שבעים לשוב, כל יסתפק לומר שאין תשובתו מועלת, ואפלו אם תרצה לומר מועלת לא מהניא כל כך להורישו גן עדן מאחר שכבר נכתב ונחתם למעלה בספר רשעים, אל ידמה כן, כי אם בשובו בתשובה שלמה, ובפרט אם שב מאהבה, כל עונותיו וכל פשעיו לא יזכרו, ואדרבא, העונות שעברו עליו יחשבו לו כאלו עשה אותם מצות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פו): השב מאהבה הזדונות נעשות לו כזכיות. והנה אמרו רבותינו

זכרונם לברכה דימי האדם נחלקים לשלשה, ימי העליה וימי העמידה וימי הירידה, והמבחר שבהם שאדם מישוב בדעתו בתקפו ובגבורתו הם ימי העמידה. ומי שחטא ושב בתשובה בימי העמידה תשובתו מקבלת ורצויה כראוי (יומא פו:), אבל מי שלא שב עד ימי הירידה, אף על פי שתשובתו תקרא תשובה, מכל מקום אינה תשובה כימי העמידה, דבימי הירידה תש פחו ונלאה. ומכל מקום, אם שב בתשובה שלמה בלב שלם ובנפש חפצה מתקן את אשר חטא ואשר פגם בימי העליה ובימי העמידה ובימי הירידה, ואף על פי שהיה רשע כל ימיו ונכתב עליו שהוא רשע ויורש גיהנם, מאחר ששב בתשובה בסוף ימיו הרי הוא יוצא מכלל יורשי גיהנם:

התשובה מתקנת מה שפגם בכל ימיו

זהו פונת הכתוב מן הארץ ההוא יצא אשור, הכונה, לפי שבכתוב שלפני זה (פסוק י) שם נאמר 'וכלנה בארץ שגער', שפרשנו בו שהרשעים שנמנעים מן התשובה מוכנת להם גיהנם שהיא ארץ שגער, אבל מי שרצה לשוב בתשובה אפלו בסוף ימיו, אף על פי שכבר נכתב עליו שארצו היא גיהנם, מאחר ששב בתשובה חוזר ונכתב עליו שהוא יוצא ממנה. וזהו מן הארץ ההוא שהיא גיהנם, יצא אשור, זה שחזר בתשובה והישיר את דרכיו. ויבן את גינה, כלומר, מאחר ששב בתשובה אפלו בסוף ימי הירידה, תקן במה שפגם בימי העליה ובימי העמידה ובימי הירידה. וזהו ויבן את גינה, דהינו תקן ובנה מה שפגם בימי העליה. וקרא לימי העליה גינה, לפי שמלת גינה קרי בה שתי פעמים נאה נאה, יען שבימי העליה יש ילדות ובחירות, שהוא זמן גוי האדם, ולכן אמר שתקן מה שפגם בימי העליה. ואת רחבת עיר, כאן רמזו ימי העמידה, ונקראים רחבת עיר לפי שאדם נקרא 'עיר קטנה' (קהלת ט יד), והרחבת דעתו של אדם וישובו ותקונו הם בימי העמידה. לפיכך אמר שתקן מה שפגם בימי העמידה שהם רחבת עיר. ואת כלח, כאן רמז שתקן מה שפגם בימי הירידה שהם ימי הזקנה, וכלח הוא לשון זקנה, כמו 'תבוא בכלח אלי קבר' (איוב ה כו), שאף על פי שחזר בסוף ימיו, תקן הכל:

(פיתוחי חותם פרשת נח)

חידה שבועית: איזו מידה אומר רבינו שצריך שיהיה לאדם אף לאחד שמקדש את ליבו ואת עיניו?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב, כמו כן נא לציין כתובת מדויקת וטלפון

למייל: 0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבוד אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

פרשת חוקת:

ה' מ' הופמן מירושלים.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מודן האביר יעקב' ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".

